

Í ýýèððýé Í èéäýì
òí ðóì

x°è°°ò òèýðòèèèèèèí
ñzèæýý

ÁÍ Ó-Úí Ýè÷èí
ñàéäúí ýàì

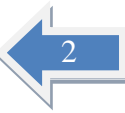
2008

Õýâëýèèéí ýðð ÷°è°°í èé òàéèàí

Ãýðýè çòðàèèá Ì ÈÈ

“Глоб
Интернэшнл”
төрийн бус
байгууллага

Ãàð÷èã

ª ì í °ðã°ë.....	3
Õýâÿë ì ýäýýëèéí ýðð ççéí òçðýý.....	4
7 ñàðùí 1: Àðä÷èèèùí ñí ðèèò.....	8
Ñýðãççë÷àèéí ì ýðãýæèèéí ýððèéí ç°ð÷èè.....	16

*Ýí ý òàéèàí ã áýèðãýðýä äýì æèýã
çççëñýí èâýýí òýðãýã÷äýä
ãçí òàèàððàè èèýððèéèùã.*

³ì í °ðã°ë

Àèä òà áçöýí ä 2008 í í ù öyâeyëëéí ýðð ÷°ë°°í èé òàééàí ä òí èëéóóéæ áàéääääää òààðàé áàéí à. Ýí ý áí èí ì æééä àðèäèàí ýí ý òàééàí ä áýèðäýöyâ äçí òñèàèöòàà ççççèñýí Í ýyèòöyè í èéáyì òí ðòí , Í Í Ò-àèéí Öyâeyè ì ýäyyëëëéí áçñèéí ò°ð°èá°ð, Òí ðí í òí òí òí í òí ò°àðyè Í èí í óèñúí ÷°ë°°ð èëýððèéëéëéí ñçæyý, Óèààí áààðàð òí ò ààöü ÁÍ Ó-úí Ýè-èí ñàéäúí ýàì áí ä òàèäðòàè èëýððèéëüä.

Çyè áí äèí í èëýððèéëýö ýðð ÷°ë°°ö, ýèàí äöyâ öyâeyëëéí ýðð ÷°ë°° í ù àðä÷èèñàí í èéàì èéí ñàèðàçé öyñyâ þì . ×°ë°°ð, òàððàð ñóñ öyâeyè ì ýäyyèyè áí è óèñ ò°ð÷, ýðð áàððèä÷ääàñ àðä òçì ýí ä °ä÷ áóé áýèyâ áèð. Öyâeyëëéí ýðð ÷°ë°°ö, òàððàð ñóñ öyâeyè áí è àðä÷èèñàí í èéáyì ä àì üäàð÷ áóé òçí èé ñóóðü ýððèéí í ýâ þì .

Ò°ð°ñ òàððàð ñóñ öyâeyè ì ýäyyëëëéí óèñ ò°ð, ýàèéí çàñàä, ýðð ççéí òààðàé í ð÷èí ä öýðöyí áçðäççèæ áóé í ù òççí èé èðáyí äyy çéè÷èyð ççðàèéí áèäèyèðèéí öyì æççð þì . Àðä÷èèñàí í èéáyì ä öyâeyè ì ýäyyèyè, ñyðäççè÷èä ò°ð, òççí èé ýðð áàððèä÷ääà ñóñ í èí í òçì ýí ä çéè÷èèæ, í èéàì èéí òí òí ÷ í í òí é áàéæ, ýðð ì ýàèèéä öyí àð ççðyâ äçéöyðäyâyâ.

Í í í áí è Óèñàä öyâeyëëéí ýðð ÷°ë°°ä òàì áààèñàí í ààðòàé òóóèü òí àòí í ì æ áàéääà öyâèé ÷ àì üäðàè äyyð öyâeyè ì ýäyyëëëéí ýðð ÷°ë°°ö, ñyðäççè÷èäèéí ì ýðäyæèèéí ýðð ç°ð÷èääñ°ð áàéí à. Ñyðäççè÷èéí ì ýðäyæèèéí ýðð èéí òçç ç°ð÷èää°ð í ù öyâeyè ì ýäyyëëëéí ýðð ÷°ë°°ä öýçààððèäæ, ñyðäççè÷èä çí ýí ì ýäyyèyè òçäyyæ ÷ääàðäçéä òçð÷, àðä÷èèäè, í èéàì èéí ýðð àðèäð áí àèðí é òí ð òí òèðí è ó÷ðóóéæ áóé þì . Í áí àéä òààààí öyí àèð (òáí çòð)-üä òóóèèàð òí ðèàèí ñí í ÷ èè áí èí í áàèä öyèáyðyyð áàèñààð áàéí à. Öyâeyè ì ýäyyëëëéí öýðyññyèä öyí àèð òí àòí í æ, ñyðäççè÷èäèéí °ðð°ö çéè÷èyðèèä òààððàð í ù àðä÷èèéúí ì °í ÷áí àð, öyì öyì æyý, çàð÷ì ààñ áààóóð çè öyâ÷èæ áí èí ò çéèäyè þì .

Óèñ ò°ð÷, àèàáí òóðààèðàí , àèàáí òààà÷èä Ýðççàèéí òóóèü, Èðáyí èé òóóèééí çààèðóóäüä òáí çòð áí èáí í àðèäèàð í ù òçäyyì yè áàéí à. Í í í áí èúí øççð í ýð ò°ð, äçðäyèyâöyè òí èáí í òí é öýðàèéä øèèääyðèyðäyy í èí í í èéòèéí çí ýí ì ýäyyèyèöyè áàéð òóóèü ñí ù ýðð àðèäèä í ù àà÷ ççyèäçé °ð°ñã°è òáí áàæ áàéääà í ù øççðèéí òóààððàà, òàððàð ñóñ áàéääèä ýðäyèçyý ò°ðççèæ áàéí à. Ýðð áàððèä÷èä °ððèéí ýðð ì ýäyè, àèàáí òóðààèüä àðèäèàí òóààððàà øççì æyèyèèä í ýòààð, °ððñàèéí áóððóóàé çéèäèèèä àðä èðäyáyyñ í óóí áàððààóóèàðúí òóèä çí ýí ì ýäyyëëèèä ñààðí ààæóóèàð òçñyèòyè áàéí à.

Í í í áí èúí ñyðäççè÷èä °í°ö öýð ò°ðèéí áàéäóóèèääà, àèàáí òóðààèðàí , àèàáí òààà÷èäñ ì ýäyyèyè í èæ àà÷ ÷ääàðäçé, ò°ðèéí áàéäóóèèääúí àè÷èä áàððèð òüä í èæ ççyð áí èí ì æäçé áàéääà í ù ò°ðèéí áàéäóóèèääúí í èí í í èéöyâ èè òí ä, í ýyèðöyè áàéð ñòí é àðä÷èèñàí çàð÷èì àèääääàæ, èðäyàèéí çí ýí ì ýäyyèyè í èæ áààð ýðð ò°ñ°ðä°ð°ä òçðäyæ áàéí à. Ýí àèéí ì ýäyyèyè í èæ áààð ò°àèéä ýðð í ù ç°ð÷èää°æ áóé ñyðäççè÷èä áàèä

Í óóaaí àé áóé ì yáyyéyë, áaðèì ò ì yáyyá yðýí ñóðaaèæèèæ í èí í òçì yí à ì yáyyéyöyá òóéèúí òçí àðyèòyé áàéáàà èèðâyæ áàéí à.

Ì í í áí èúí öyáeyë ì yáyyëèèéí öyðyáñèèéí °í ÷°ë í èéöyá èé òí à áóñ áàéáàà í ù í èí í óðaaèü÷ ççèèéá ò°òèççéyí äyì æèð áóñ, òaðèí öyááyyðèéí áàéä yçæéí ççyè áí áí è, í yá òàèüá áaðüæ òóéèøèðñáí ì yáyyéyý í èí í òçì yí à òóéaaí í èéáí èéá ò°ð°áäççéyí áóáèèðáà òçðâyæ áàéí à. Ì í í áí èúí í èí í í èèð öyí í ù çí yí yðüæ áàéáàà í èéáí òí í áàéæ, öyáeyë ì yáyyéyë, ñyðäççè÷äyá èòayé àèäðáð í ù í èéáí èéí øóáàðáà ñüá èéáí áàà àèøáèæ áóé öyðyá þì .

Ñyðäççè÷èä yí ç áçðèéí áàðàì ò øáðàèð áí ð yð ñóðaaèæáà èè÷eyð í ù ì yáyyéyá÷æéí àþóèäçé áàéáàèä í í òòí é òí ð ó÷ðóóèáð ò°àèéäçé öyáeyë ì yáyyéyë áðá èðâyáèéí °í í ° ççéyýñyí öyí àèðúí ççðâyý ò°ñ°ðäççéyöyá òçðâyí y. Yðýí ñóðaaèæèèð ñyðäççè ççéí à÷ òí èáí ááí è, çí y öyí y áèaa áí èáí è í èéäyì öyçyý ÷ öyáýðøæ, àðèóñàðäçé.

Í yí èéá öyeyð äyñyí, öyèní èèð í ù ò°ë°° ñyðäççè÷èèä áàèð÷ áààøèáð, áàèáéèáí ñçðäççéyð, áéèaaí çáí àèðèéyð, °í ÷ ò°ð°í á°, áèà yððöyí à òàéáàð í ù öyðöyá÷ áàéæ áí èí òäçé í í òòí é çééäyë, äyì ò öyðyá þì . Ì í í áí èúí òáàáàà, øççð áóðóóí üá èèðççéyí çí yí ì °í èéá òí àðí í æ, òaðèðóèèáà òçéyýèäyð ççðâyý çí èèð ñí í ð áèäèççèæ ÷ áààðäçé áàéáàà í ù òaðàì ñàèðàé.

Yí y òàéèàí í ù Ì í í áí èúí ñyðäççè÷èèä ì yðâyæèèéí yðöyý öyðöyí yáyyæ áóé, öyáí èé í èí í í èèðèéí °í í ° öçéyýñyí ççðyá, òaðèðóèèáààà øóáàðáàð áèäèççéyð áí èí í æ í ù àèü öyð áàéáàà áàðèì òàà òóéáóðèáí ì í í áí èúí öyáeyëèéí yðð ÷°ë°°í èé °í °°àèéí äçð ò°ðòèèä òaðóóèáð çí ðèéáí òí é þì .

Òàéèàí çí äñyí áóðáàí áçéyáðyë.

Yóí èé áçéyáð èðayáèéí ççyè áí àèí í ÷°ë°°öyé èèyðòèèéyð yðð ÷°ë°°í èé áààðèáàà, ì °í òççí èéá öyçáààðèèæ áóé òóóèü òí àðí í í æéí òóðáé ì yáyyëèèéá í ðóóèñáí áí èí í .

Òàéèàí àèéí óáààð áçéyáð 2008 í í ü 7 ñaðúí 1-í èé öyðyá yáààèðàé òí èáí í òí é ì yáyyéyë í ðóóèáà. 2008 í í ü ÓÉÖ-úí ñí í áóóèèéí áàðáà ççññyí í °òò°è áàéèèüá øèéááyðèyðèéí òóéá ò°ð°ñ ááñáí áðaa öyì æyý, çééäyë Ì í í áí èúí öyáeyëèéí yðð ÷°ë°° òóéèúí yí çyá áàéáààà òaðóóèèáà. Yí y çáýð çóðáààí ñyðäççè÷èèä äyì öyæ, öyá öyáýí ÕÌ Õ í í òòí é òí èèðí è àì ñàæ, Çañàèéí áàçað Ì Í Í ðÖ-á òàðóó öyí àèð òí àðí í ñí í í ù òaðàì ñàèðàé, áóí èàðáé çéé yáààè þì .

Òàéèàí àèéí áóðáààð áçéyáð ì í í èðí ðèí àèéí áçí á òóéáóðèáí öyáeyë ì yáyyéyë, ñyðäççè÷èèéí ì yðâyæèèéí yððèéí ç°ð÷èèéí òóðáé æèøyý áàðèì òààñ áóðáàà. 2008 í í ä í èèð 59 ç°ð÷èè áçððâyáñyí áàéí à.

Í YÁ. ÕYÄYËËËÉÍ ÝÐÐ ÷°ÉÍ Ò-ÐÝÝ

Í í í á í è ÒëñÚí Ì í àñýí Óóóèèéí 16 áóááað ççééä ççýé áí äèí í ÷°ë°°ýé èëýððèèéýð ýðð ÷°ë°°á òàí àààèæ, áí ð áóðñáí çààèòáð áàðàèääàæóóèñáí .

Í í í á í è ÒëñÚí èðäýí ààðàò ççí àñýí ýðð, ýðð ÷°ë°°á áàðàèääàðàé ýäýéí ý:

16.16. Èðäýé ççí ýí øèèðýé áàéð, ççýé áí äèí í ÷°ë°°ýé èëýððèèéýð, ççá òýéýð, òyáeyí í èèðéýð, òàéááí æàññàè, óóàèááí òèéð ýðð ÷°ë°°ýé. Æàññàè, óóàèááí òèéð æóðì Úá óóóèèð òí àòí í í í .

16.17. Òðð, òççí èé áàéáóóèèääàñ óóóèü ÿñí ð òññàééèáí òàí áààéáàè çí òèð í óóòáà òàí ààðàòçé àñóáèèð ì ýäýéýé òàéð, òçéýýí áààð ýððýé. Õççí èé ýðð, í ýð òðð, àèääð òççí ä, óèñÚá áàðèáí òàí áààèàð, ççí àñýí èé àðóèäçé áàéáàè, í èéáí èéí òyá æóðì Úá òàí ààð çí ðèèáí ð çààðóóèæ çé áí èí ò ððð, áàéáóóèèääà, òóáü òççí èé í óóóÚá óóóèèð òí àòí í í òàí áààéí à.

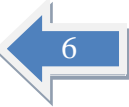
Í í í á í è Òëñ Í Á-Úí àèøççí èé óóáüá Õççí èé Ýððèéí Õççýýí ýé Óóí òààèèèÚá òçéýýí ç°áð°ðñ°í . 1974 í í ä Èðäýí èé áí èí í Óèñ Òððèéí Ýððèéí Í èí í ÓèñÚí Í àèòáá í ýááýí í ðñí í . Èéí ä Í í í á í è Òëñ àýýðð òí ÿð àè÷èá áàðèì òÚí 19-ð ççééä çàññáí ççýé áí äèí í ÷°ë°°ýé èëýððèèéýð ýðð ÷°ë°°á í èí í óèñÚí ýðð ççéí áàáóó òàí áààèàð ççðýáðýé. Ì ççí èéáýý Í í í á í è ÒëñÚí Ì í àñýí óóóèèéí 10 áóááað ççééä àéááí ÿñí ð òçéýýí ç°áð°ðñ°í áàéí à.

Ì ççýé áí äèí í ÷°ë°°ýé èëýððèèéýð ýðð ÷°ë°°í èé áàðàèääà í ù òyáeyé ì ýäýéèèéí òýðyáñéýð ààí æèí òýðyáæèæ, òyáeyéèéí ýðð ÷°ë°°á áí äèðí é áí èáí áí á. Ì ççýé áí äèí í èëýððèèéýð ýðð ÷°ë°°á òàí áàòÚí òóèä òyáeyé ì ýäýéýé òððèéí òýí àèòááñ áí àèä áàéð ÿñòí é. Ýí ý í ù òyáeyé ì ýäýéèèéí "ðí ðí ÷ í í òí é" áàéð ççðäýý àèàèççéýð, èðäýä í èí í í èéðèéí àøèä ñí í èðòí èä í èéòñýí òýðyá ýáàèÚí òóòáé ççýé áí äèí í ñí èèèòí ò áí èí í æ í èáí áí á.

Õyâeyëëéí ýðð ÷°ë°°í èé òóðàé òóóèü

1998 í í ù 8 áóááað ñaðÚí 28-í ù °áð ÒÉÕ-àñ Õyáeyé ì ýäýéèèéí ýðð ÷°ë°°í èé òóòáé òóóèü áàðàèñáí ðì . Óóóèèéí 2-ð ççééýýð òyáeyé ì ýäýéèèéí ýðð ÷°ë°°, òyáeyé ì ýäýéèèéí òýðyáñèèéí ÷°ë°°ð áàéáèèÚá òýçààððèàñáí óóóèü áàðèáí áàðàòÚá òí ðèèáí ñí í . Í °í 3 áóááað ççééýýð "ððð°ñ í èí í í èèðèéí ì ýäýéèèéí áàóóèääà òýí àèð /òáí çòð/ òààèòÚá òí ðèèáí æ, Õyáeyé ì ýäýéèèéí òýðyáñýé í ù °ððèéí í èèðýèæ, í ýáððççéæ áàéáà ççéèèéí òýý ò°ë°° òàððèòóèääà òçéýýí ý" áýæ çàññáí áà 4-ð ççééýýð "Òððèéí áàéáóóèèääà °ððèéí ì ýäýéä òyáeyé ì ýäýéèèéí òýðyáñýéðýé áàéòÚá òí ðèèáí í í " áýæýý.

ÓÉÕ-àñ 2005 í í ù 1-ð ñaðÚí 27-í ä Óí ÐÒ-èéí òóòáé òóóèü áàðàèñáí í ù òyáeyéèèéí ýðð ÷°ë°°á òýðyáæççéýð ÷èäýéýýð òèèñýí ÷óòáé à÷ òí èáí ááí è áçðèé àèòáí áàéèää. Óóóèü 2005 í í ù 7-ð ñaðÚí 1-í èé °áð°ñ òç÷èí ò°áèèð áí èñí í ð òððèéí ì ýáèèéí áàèñáí Í í í á í èÚí Ì í àñýí èé Ðààèí, Òàèáàèçèéí Õýðyá ýððéýð áàçàð òàðàí áóóáññáí áèéýý. Õççí èé í ðí í ä Í í í á í èÚí Ì í àñýí èé Í èí í í èèðèéí Ðààèí, Òàèáàèç

(Í ÑÍÍÐ) ááéáóóéááááí 2006 í í ù 2-ð ñaðÚí 8-í ù °á°ð Óóóèú Ççé, Áíòíí á Öýðæéí Ñàí í ù ÓèñÚí í ýáñýí áçððáyèä áçððäççèñýí ááéí à.

2002 í í á áàðèáááñáí Ýðççæéí óóóèéí 139-ð ççééýð ñýðäççè-æéí ì ýðáyæèéí çéé àæèèèááááí à ñàáà ðèéð í ù äýì ò öýðýá äýæ ççñýí þì . Áýñýí öýàèé ÷ Ì í í áí èä ççýé áí æéí í èéýððèééýð, ì ýáýýèèéí ýðð, ýðð ÷°ë°°á öýçááðèèáí í èí í óóóèú çéé÷èèè ááéí à.

Ì í í áí è Óèñáà ð°ðèéí í óóóÚá ð°ðèéí í óóóÚí óóðæé óóóèú, ð°ðèéí í óóóÚí æáññáàèð áàðèàð óóðæé óóóèèàð òàì áááèááá. ð°ðèéí í óóóÚí óóðæé óóóèú 1995 í í á áàðèááááæ, òàì æéí ñççèä 2004 í í ù 1-ð ñaðÚí 2-í á í ýì ýèð °ð÷è°èð Ì ðóóèñáí . ð°ðèéí í óóóÚí óóðæé óóóèú: "ð°ðèéí í óóó" äýæ Ì í í áí è ÓèñÚí óóóèú òí ðòí í í æéí áááóó ð°ðèéí í óóóáà òàì áàððóóèñáí , ðñ óèñÚí áááááá áí æéí áí , ýàèéí çàñáà, øéí æéýð óðááí , ðáðí èè-ðáðí í èí àè, áàðèáí òàì áááèàð, ðááí óóè, ñ°ð°ð òááí óóè, äçéöýðáýð àæèèðæé òí èáí í òí é á°á°á çàäðóóéááè çí äýñí èé àþóèäçé ááéááèä òí ð òí ðèðí è ó÷ðóóèáðóóé ì ýáýýèèèèä òí ì ù í èí è, äçðñ çððáà, áí òèí öýì äýä, ðáðí èè-ðáðí í èí æéí øèéáýè áí èí í çéé àæèèèèááááí ù öýéáýðýð °ðð°ð ááóóèæ ááéááá ì ýáýý, áàðèì ò áè÷èä, ýä ççéé, í áúáèð, çéé àæèèèèááááá öýéí ý" äýæ òí áí ðòí èèñí í ááéááá. Óóóèéí 11-ð ççééä çàññí áàð "ð°ðèéí í óóóÚá çàäðóóèñí áàñ Ì í í áí è ÓèñÚí àøèä ñí í èððí è, àþóèäçé ááéááèä ó÷èð÷ áí èí ò òí ð òððæééí öýì æýýí ýññ òàì áàððáí ð°ðèéí í óóóÚí çýðýäéýèèèä òí ðòí í í í" äýñýí á°á°á ð°ðèéí í óóó í ù í í ò ÷óðæé-ì àø í óóó, ì àø í óóó, í óóó äýñýí áððááí çýðýäéýèðýé ááéí à.

ð°ðèéí í óóóÚí óóðæé óóóèèàð ð°ðèéí í óóóÚá çí äýñýí 5 ð°ð°èä áí æèèááá. Ì °í ð°ðèéí í óóóÚí æáññáàèð áàðèàð óóðæé óóóèèàð 59-í ççéèéí ì ýáýýèèèèä, óóðæééááè çí äýñí èé àþóèäçé ááéáèèÚí òçðýýí á 19, áàðèáí òàì áááèàð òçðýýí á 14, ýàèéí çàñáà, øéí æéýð óðááí , ðáðí èè, ðáðí í èí æéí òçðýýí á 5, ðááí óóè, ñ°ð°ð òááí óóè, äçéöýðáýð àæèÚí òçðýýí á 15, áóñáà òçðýýí á 6 ççéèéí ì ýáýýèèèèä í óóóèèàðð òí ðòí í æýý. Í èèð 59 ççééýð òí ðòí í ñí í ì ýáýýèèèèí 69.5 óóáèèä 40-60 æèéýðð, ýñáyè ááéí áà í óóóàèñáí ááéí à.

Í óóóàèñáí çýðýäéýèýð ççáyè í í ò ÷óðæé-ì àø í óóó ì ýáýýèè 6, ì àø í óóó ì ýáýýèè 24, í óóó ì ýáýýèè 7 ááéí à. ð°ðèéí í óóóÚí æáññáàèð áàðèàð óóðæé óóóèè à øóðá çàáæ °á°áçé, í óóóàèñáí çýðýäéýèýð äýæ áí æèèñáí 25 ì ýáýýèè ááéááá þì . 2004 í í ù 4-ð ñaðÚí 23-í á í ýì ýèð Ì ðóóèñáí ð°ðèéí í óóóÚí æáññáàèðÚí óóóèú "Óáððí ðèçì òí é öýì öýð àæèèèèááááððè òí èáí ááí ò ì ýáýý, áàðèì ò áè÷èèèä áçöýèä í ù í óóóàèñáí çýðýäéýèýð, ááéí áà"-Úí óóááòááááð ì óóóèèàð àæýý.

Ýðççæéí óóóèéí 87.1 äçáýýð ççééä ð°ðèéí í óóó çàäðóóèàð äýì ò öýðæèèä çàáæ °áñ°í ááéááá. Ççí á "ð°ðèéí í óóóáà òàì áàððáð ì ýáýý, áàðèì ò áè÷èèä, ýä ççéé, í áúáèð, çéé àæèèèèáááá èðäýì æéýááýí òàðèóóñáí áóþð àèááí ðóðáàè, àæèè ççðæéí óóáúä ì ýáñýí ýðáyä çàäðóóèñáí í ù ýð Ì ðí í í ñí í òðááð, ðááí óóè ðèéð äýì ò öýðæéí øéí æäçé áí è òáááí æèè òçðýè óóááòááááðð òí ðèð ýè øèéðáýí ý", 87.2 áóááð ççééä "Ýí ý öýðæéí óèì áàñ òçí á òí ð òððèä ó÷èðñáí áí è òááááñ äýýð í æéí áí æèè òçðýè óóááòááááðð òí ðèð ýè øèéðáýí ý" äýæ çàññáí ááéááá.

1995 í í ù 5 áóááð ñaðÚí 16-í ù °á°ð áàðàèñáí ÁáéáóóéèááÚí í óóóÚí óóðæé óóóèú í ù í óóóÚí äýäéýì èéä ááéáóóéèáááá òàì ðóóèñáí . Ççí á ááéáóóéèááÚí í óóó í ù óóðæéí ááéáóóéèááÚí òàì áááèàèðáá ááéí à. Ááéáóóéèááá í ù í óóóáà òàì áááèàð æððí Úá °ð°ð òí ðòí í æ ì °ðá°í ° äýæ çàññáí /5.1/ Ýí ý òàðóó çàèèòá 6 áóááð ççééýðð

Í °í í ëí í í eëðeéí áóí á àaéí ýáóóeáòúā nóððae÷eëñáí , àaéí á òðeàeñáí áí è (298.1-ð çúéé) í ýáýñ áòðááí ñað áàðèà÷eàò áà ýí ý òýðàèéá í ëí í í eëðeéí ì ýáýýèèéí òýðýāñýè æèèèèò çàì àað áóþó ò°ðeéí àeááí òāāā÷ çéèāñýí áí è òí ðí òí ñ òāāáí æè òúðòýè òóāàòāāāāð òí ðeð ýè øeéðāýí ý.

Ýí ý òóóèüā òaeéáàðeāñí aað "Ò°ðeéí àeááí òāāā÷" áýāýð øúúā÷, í ðí èòðí ð, òýðýā áúððāýā÷, ì òðā°í áàeòāāā÷, òāāāā, øúúðeéí øeéāāýð āúèöýðāýā÷, āāèü, òàðāāðúí àeááí ù áàeòāāā÷, òóóèü òí àòí í ì æí í ð òññāeéèí ýðð í eáí ñí í òéñúí áàeòāāā÷ í àðúā òàì ðóóèáí í eéāí í í.

Í í í áí è Óeñ ì ýáýýèèéí ýðð ÷°ë°°í, ñýðāúúè÷eéí í óóó ýò ñóðāāèæeéā òàì āāāèàð ýððèéā òóóèü÷eāāāúé, ì °í öyāeyé ì ýáýýèèéí °í ÷°ë°°è, á°°áí òð°è, òðā°í í ýáððúúèèéí òýðýāñèéí òóðāè çýðýā ÷°óðè òóóèü áàeòāúé áí ëí í í.

ÓÍ °ð. 7 ÑĀÐÚÍ 1: ĀÐĀ×ÈÈÈÚÍ ÑÍ ÐÈÈÒ

Āðā÷eèèúí æèèúúāýā ì í í áí è÷óóā æāññāè òóāèāáí , àæèè òāýèð çí ðeí í áàéáóóèèò, °eñā°è°í çàðèàð çýðāýýð ýðð ÷°ë°°í èéð°° ò°è°° òýì öýæ áàéā. Āýā÷ 2008 í í ú 7 ñāðúí í ýáýí á áí eñí í ýāāāè ì í í áí eúí àðā÷eèèúí áí àèð áàéāāè, òúí èé ýððeéí áàðàèāāāā ñí ðúæ øàèāñí ààðāà òúúðeéí òóóāñí àà úèäýò áí ëí í í.

Ñúúèèéí 18 æèèā ì í í áí è Óeñ òúí èé ýðð, ýðð ÷°ë°°ā í í āñýí Óóóèèàð áàðàèāāāæóóèæ, òúí èé ýððèéā òóí òāāeñáí í ëí í òéñúí ÷°óðè äýðýý, èí í āáí òèéā ñí ðúí í áàðāèæ, í ýāáýí í ðñí í í ðí í Āçè òeāā àðā÷eèèúā àì æèèððāè ò°āæúúèæ áóé í ðí ù æèøýýí á í ðāí ā áàéā.

Í í í áí è Óeñúí Èò Óóðèúí ñí í áóóèü 2008 í í ú 6 ñāðúí 29-í á áí eñí í þì . Ñí í áóóèüā òeñ ò°ðeéí 11 í àì , í ýā ýāñýè í ðí èöí æ, 356 í ýð äýāøèā÷ Í àðèàì áí ò āàòü 76 ñóóāèúí ò°è°° òðñ°eāñ°í áeèýý. ðúí ýññ 45 í ù áeā āāáí í ýð äýāøèā÷ áàéā. ÑĀŌ-í ù äúí àeááí ðñí ð āàðāāāúé áàeòāā, 6 ñāðúí 30-í ù °ā°ð Ì ĀŌÍ öyāeyëééí áāāā òóðāè ðeéæ, ÓĒŌ-ā í ëí í ò áí eñí í òóðāè ì ýáýýèýā. Ñ°ð°ā òú÷í èé í àì óóā ñí í áóóèü øóāðāā áí ëí í āúé òýì ýýí ýñýðāúúöýæ, çàðèì òí èðí āð āàðeí òí í eéí áí ýáóóeáòúā øāàðñáí þì . 2008 í í ú 7 ñāðúí 1-í èé °ā°ð Ēðāýí èé ýāñýè Ì ĀŌÍ -úí áàéðí ù °í í ° òóāèāáí çí ðeí í áàéáóóèāā. Öýāýí òāāeéí āàðāā ýñýðāúúöýè eéýðøeéýā÷æeéí çàðèì í ù Ì ĀŌÍ -úí áàéðúā øàðāāæ ýöýeñýí áeèýý. Óāāāā úúññýí í °òð°è áàéāāèā öýí àèð òí àòí í æ ÷āāāāāúé á°ā°ā áàéāāè òóððāáí , í eëðeéā òàì àðñáí ýì ò çàì áàðāāāúé áàéāāèā øeèæèā. Ì ĀŌÍ -úí áàðèèèā, òúúí èé àðā áàéðèāāāā ÑŌ° -í èé Ā èí ðí òñ áúð ì °ñ°í øàðāæ, Ā áí ëí í Ā èí ðí òñò āàè āàð÷, çàðèì òúí úúñ áóñāúí ýā ò°ð°í ā°ā òāèāáí , òóèāè äýýðýì āàð÷ýý.

Í í í áí è Óeñúí āð°í ðeéè°ā÷ 7 ñāðúí 1-í èé 23.00 òāāð Í í ò áàéāāè òí àòí í ò çàðèèā áàðāeāā. Í í ò áàéèèúí òúðýýí á āā÷ òýðýāæúúèñýí àðāā öýì æýýí èé ýáòāā òāāáí òúí àì ù úðýāāýæ, 800 áàðóé òúí áàðèà÷eāāñáí áàéí á.

2008 í í ú ýòñèéí áàéèèèàð øúúðýýð 261 òúí èé ýñðýā 50 öýðýā øeéāāýðèýæýý. Öýāāýýðeéí áóí á 17 òúúöýā áàeñí āāñ 13-úā í ù øúúð äýí áóðóóðāè äýæ úçñýí áàéí á. 7 ñāðúí 1-í èé öýðýā ýāāāè öyāeyëééí ýðð ÷°ë°°í, ÓĬ Ō, ñýðāúúè÷äýā òāèāāàðāè áí eñí úā āàðāāð çúéèýýð òí áí ðāí æ áàéí á.

Í rö áaéäëúí óááòááí á °ññ°í áí è ççççëyèðççä

	7 ñaðúí 1	Í -ÍÍÖ - Í rö áaéäëúí çççç	Í rö áaéäëúí áaðáá
Í .Í ááí áé, Æ.Áaðçáí ááí í aðúí çí ðeí í áaéáóóeñáí çèí ýýí	5,5	22,6	8,1
"Èðáýí èé yányë"-èéí çí ðeí í áaéáóóeñáí çèí ýýí , ÁÍ Í	2,7	18,4	4,1
Í .Í ááí áé,Á.Æaðááeñáeðáí í að öýí àèðáà àeñáí /öyá àeáá áí eñí í /áýaðýýñýí	0,2	13,4	0,2
Ì Í AÖ áóðóóðáé	0,3	7,1	0,8
Á.Æaðááeñáeðáí áóðóóðáé	0,4	5,7	0,5
Èéäé òàéááeç óóððeð÷ áaéí à	0	6,3	0,1
Á.Ýí óááð,Á. Èðááááæáá, Æ.Áaðçáí ááí í aðúí çí ðeí í áaéáóóeñáí æáññáäé	0,6	6,2	0

7 ñaðúí 1-í èé °áð ðóðáéí í °ð°è áaéäèä ñ°ð°á ðç÷èí , ðóðáééáäè èðáýí èé yányë, ÁÍ Í , ðççí èé óàeðááá÷eá áóðóóðáé ðóðáé ì yáyyëyë ðáì æeí èðáyy 5.5 óóáú ýçyëæ áaéñáí áí è ð°ðeí öýí àèð áí ð æeèèèæ áaéñáí Í rö áaéäëúí çáá çèyí æ í yí yááýí áyýá òàé í ú 22.6 óóáúá ðçðñýí áaéí à. Í rí Èéäé òàéááeç óóððeð÷ áaéááá ðóðáé ì yáyyëyë áað÷, 6.3 óóáeéá ýçyëæyý.

Í rö áaéäëúí óááòááí á áóððñáí áí è ççççëyèðççä, ç°ð÷èèð áaéäëúí øàèðáááí

	7 ñaðúí 1	Í -ÍÍÖ - Í rö áaéäëúí çççç	Í rö áaéäëúí áaðáá
Ì AÖÍ ñí í áóóèèéá áóáèeáí ðóóeñí ú çð áááááðð	25,3	0,3	15,6
ÁÍ -úí áaðáá Yéáýááí ðæeí ðóððeððáèð	14,4	0,2	1,8
Ñí í áóóèèéí çð äçí í èeáí èéí ðçëyýèððýé ç°ð÷èèñ°í	9,0	7,1	10,4
Ì AÖÍ °ð°° çí ðeí í áaéáóóeáèððáéááð áaéðáá øaðááeááð çýðyá çééäyè ðeééäyñýí	7,1	0,0	12,7
Ñí í áóóèèéí áð°í ðeé òí ðí í ì óó àæèèèeñáí	5,6	1,0	0,0
Í èeáí èéí ñóððú ñóóáeááñ ççäyèðýé	3,9	0,7	3,4
Í .Ýí óááýð áóðóóðáé	3,1	0,4	0,1
Ñ.Ááýð áóðóóðáé	1,7	0,3	1,7

7 ñaðúí 1-í èé °áð ççññýí í °ð°è áaéäëúí øàèðáááí úá Ì AÖÍ ñí í áóóèèé áóáèeáí ðóóeñáí (25.3%)-í ú çð áááááðð, Áðá÷eèñáí í àì úí áaðáá Ö.Yéáýááí ðæeí ðóððeððáèð(14.4%) áí eñí í áyñýí òàééááð çí í ðeèæ áaéñáí áí è Í rö áaéäëúí çççç öyá áaðeí áóðð÷, Í rö áaéäèè ðóðèáááñáí ú áaðáá Ì AÖÍ -úá áóðóóðááñáí ì yáyyëyë ááááì áaéèæ, áaðáá í ú ñí í áóóèèéí çð äçí í èeáí èéí ðçëyýèððýé ç°ð÷èèñ°í ðóðáé òàééááð 10.4 óóáeéá ýçyëæyý.

2008 í í ù 7-ð ñàðúí 1-í ä Ì ÆÓÍ-
úí áàéðí ù °í í ° ÓÈÖ-úí
ñí í áóóèèéí çð äçí ä
yñyðäççöyá÷àèéí òèéñyí óóàèaáí ,
òççí èé äàðàà ççññyí yí ò
çàí áàðààäçé áàéäèùä òàéóóí
öyáyyñ í ù øóóä ñòðààèæèaí
ççççèñyí í ù Ì í í Æí èúí
òàèäàèçèéí ñyðäççé÷àèéí óóäüä
áí óí ù òí òèí èäí è áàéñáí . Èéí
òí òèí èäí èä ñyðäççé÷, öyáëyë
ì yáyyëèèéí àæèèòí óóä èèçç
yðñäyèä í ðäí ä þì áàéí à èyy.
Æäañaa÷ èðäyá ÷, òàäààä í àð ÷,
ñyðäççé÷ äyáyá òçí øóäàðäà

çí yí èé ò°è°° yí ä àæèèèèæ áàéääà øçç äyääèèä í èèáí í äçéäyññ ñyðäççé÷,
çóðäàèèä÷àäà àæèèèèò áí èí ì æ Ì óó áàéñáí . Æäañaa÷-äúí áóí ä í ðæ yðèà áààò äyöyð
òäàààà í àððàé í èèèæ áàéí à äyæ áí ääí ä þì óó çí äí ò äyyä, òäàààä í àð äyyð í ÷í í ä
àè÷èyá òèéöyá òçí çí äí æ áàéääà àè÷èyá áààòóóèàòäçéí óóèä áí ðí òí èä÷èò äyyä Ì àø
òçí ä í °ò°èä àæèèèèñáí . Í í ò áàéääè çàðèañí ù äàðàà àè çàí àèà í èäæaèèä, çóðäàèèä÷
òàèäàèçèéí èí äí òí é óóäòañà òàéèæ, èàí áðàà í óóààà òaí à áóèaí áàaáí áí èí ì æ
áàðààè çóðàà äa÷ áàéä. Òí ì Ì í ä áàðúñáí çàéóóñ èàí áð òàðààè çí ä÷èò äyyä çí yöyð áéæ
áàéñáí . Áyá÷ àðä òçí í èéöyý áóí ä òççöyí òäà çàèéí äyð÷ áí èæ áí àèð áàéäèùä
ààí æóóèæ àæèèèèñí áàðàà ñyðäççé÷ ì yðäyæyýðyý áaòaðòàèòàé áàéääà.

Yí y áçðí èé yöyñð çéí yýí ñàí óóí ù òàéóóí öyð àæèèèèæ áàéääà ñyðäççé÷-äyá
òàèäàòäçé áàéò ñòí é äyääèèä öyí ÷ ì yäyáäçé þì áàéí à. Èðäyá, ñyðäççé÷-èä çéé
yáàèúí áóí ä, äçí ä í ù áàéääè èèçç øóäàðäà çí yí èèä ààí æóóèèò áí èí ì æòí é äyääèèä
í èèáí æ, òçí äyèæ, àæèèà òèéò áí èí ì æ í èäí æ áàéääàñàè.

Ñyðäççé÷-èéí ì yðäyæèèéí í í òèí àèèä í èí í í èéöyá òaí èóèàò ñòðàè÷èàò öyðyàoyé
þì áàéí à äyæ áí äí ääí æ áàéèàà.

Öç÷í èé áàéäóóèèäáúí òaí öyð çáýð àæèèèèñáí àè÷èyáèèä óóóèæ áañáí .
Öyáyyðèèä æañaaè óóàèaáí ä í ðí èòí ä÷äüä áàðèä÷èàòäà àøèèèèñáí áí èí ä óó äyñyí
áí èäí ì ì æèí è ò°ðñ°í . Öyðyá öyáñyí áí è ñyðäççé÷-èéí ò°ä°èí °ðèèä °ð çí ðèèáí ä
àøèèèèæ áàéääà í ù òàðàí ñàèòàé þì .

NTV òàèäàèçèéí ñyðäççé÷, ðäààèòí ð Á.Áí èäáààòàð

Ççéè 5: 7 ñàðúí 1-í èé çéé yáàèùä ñòðààèæèaí ì yáyyéyð yáòàà òàèäàèçèéí öyá
öyáyí èàí áðà, Ì Í Í Ö-èéí yáóóèúí ñàí ò yáäðyá.

Ççéè 6: Ñí çéúí ò°ä °ðä°°í èé Á èí ðí óñð áàéðèèæ áàéñáí "a æ°°í èé ñí í èí",
"Öçí ççñ", "Öçí ççñèéí àí üäðàè" ñí í èí ù ðäààèèè èçðí òñ°í øàðàæ, í í òðí é òí òèðí è
áàðàà.

Çzée 7: Õyḏyā yāāëüí çáyḏ āí ēí íí Òí ðāāēí ōí ðēḏ÷, 107.5, 102.5 çéē àæëëääāāāāāā yāóóēāō āí ēí ì æāçé āí ēñí í. Ì °í ì yāyýëëëéí òàì àēéí òí ì íí ḏòāē āí ēí ò www.olloo.mn 48 òāā àæëëëāñāí āçé.

Çzée 8: Õyḏ çáyḏ òòḏāēñāí ÒĒŌ-üí yýëæè òón ÷óóēāāí ü çáyḏ çàḏèì àèøççí Ēéāē òāēāāēçèēā yì ò çàì áàḏāāçé áàéāēüā °ā°°í òòḏòēḏñāí āyæ áóḏóóāāí, āāāāāüí ò°ḏ°í ā° í ḏóóēāēḏḏāē òyāeyē ì yāyýëëëéí òyḏyāñēēēā ōí ḏēāēí ò òòḏāē òóóēü āàḏāō øàḏāēāāāòāē āyā.

ÒĒŌ-üí ñí í áóóēëéí ñāí àē òòḏāāēòüí óḏüā÷ēēñāí äçí ā ōí ḏ í àì çàḏēñāí āñ yōeyí ì āí àé òāēāāēçèéí òāāāí ḏḏóí'í, øóóā ààì æóóēāō ñòāí ò áóḏāāí āàçàḏ çyḏyā àæëëëāí áçō òàēüí ì yāyýëëëēā òyí òáyḏḏyē òçḏāyōēēā òē÷yýñyí. Àæēāēā÷ēā, ñí í áóóēëéí ōí ḏí í í äyḏḏ áàéāā òçì ççñēéí ì yāyýëëëēā ààì æóóēæ, ççyā÷ēāḏyē ÷ øóóā ōí ēāí āāí æ áàéēāā. Ì í í āí ē÷óóāüí òóāüā èéì çéì yýí ñāì óóí āí ēæ áàéāāāçé ó÷ḏāñ òāāāāāēéí áàéāóóēēāāā ÷, òyāeyē ì yāyýëëëéí òyḏyāñyē ÷, èḏāyā ÷

èéì í °ḏḏ°ēā ñyòäççé÷āēēā òyḏḏyí òàì áāāēāō òóóāē ñí çé, òòḏøēāāā áàéāāāçé. Ñyòäççé÷ēā òèéì òçí ā í °ḏḏ°ēā àæëëëāæ áàéóāā òyāeyē ì yāyýëëëéí áàéāóóēēāāüí ò í ü ççāyýñ ÷ ñyòäççé÷yý òàì áāāēāō āí ēí ì æ í °ḏḏ°ē í ü āñ áàéāāāçé.

2008 í í ü 7-ḏ ñàḏüí 1-í èé °āē°° æāññā÷ēā Ñçōāāòāḏüí òāēáāēāāñ Ì AŌÍ -üí áàēḏ ḏóó yāāòāāñ yōeyí çéē yāāēüā äóónòāē í ü ñòḏāēæēñāí. Ì ēí yýí ñāì óóí ü çāā yì àḏ ÷ òàì áāāēāēòäçé àæëëëāæ áàēñāí ÷ āí ēæ áóé çéē yāāēüí āí àēò áàéāēüā ççyā÷ēāāyý ççççyōēéí ò°ë°° yì àḏ èò çí ḏēā āàḏāāæ ÷āññāí þì áy āyæ áē °ḏḏ°ḏḏ°, áāñ ñyòäççé÷ ì yḏāyæyḏyý áàòāḏñāí. Bì àḏ í yāyí òāí çòḏ áàḏàì òäçéāyḏ àæëëëāō āí ēí ì æ í ēāí ñí í Ēéāē ŌĀ-èéí òyý āí àēí āüí à÷ààḏ áēā ççyā÷ēāāyý āí ēæ áóé çéē yāöüā āàçàḏ äyḏḏyýñ í ü, í yýèḏḏyē ççççéæ ÷āññāí.

7-ḏ ñàḏüí 1-í èé çéē yāöüā øóóā ààì æóóēñāí áçō àē÷yā ì àì àéā áéé. Āyḏyē Ōāāāāāēéí áàéāóóēēāāāñ “çéì yýí èēā °ā°°ñ°í, òòḏòēḏñāí āí ē òçì ççñēēā òàì üā ì yāyō āí ēí ì æòí é áçō àē÷yāyý òóóēæ °ā” āyñyí øààḏāēāāā èḏñyí. Ì °í í àì àéā ÷ “í °ḏḏ°ē áàéāāē yì àḏ áàēñāí, òóóāēí °āḏ þó āí ēñí í, °ā°°í òòḏòēḏñāí òçì ççñ yì àḏ ççḏyā äçéóyòāyæ áàēñí üā äyḏ÷yō ñòí é” āyæ í yā óāāā áóóāāæ óóēçñāí.

Āḏ°í òèéé°ā÷ í í ò áàéāāē çàḏēāæ Ì Ì Í Ō-yýñ áóñāā áçō òāēāāēçèēā òāññāí. Āyḏyē Ì Ì Í Ō í ēí í í èēḏééí āyñyí ñòāóóñòāē òyḏí yý çéē yāāēüí òāēāāḏ çí yí áàéāēüā áóéāóóēñāí ì yāyýeyē òāòāæ áàēñāí. Āèøyý í ü, Ì Ì Í Ō-yýḏ øàḏāæ áàéāāā ì àøéí ü °í í ° çí āñí í ä yḏüā áàēñāí ì èí èé àē÷yāyýñ “ñí í áóóēëéí óḏüā÷ēēñāí áàéēāāḏ āàḏñāí äçí ā yñyḏäççōñyí” āyñyí çāēēā “ñí í áóóēëéí äçí ā yñyḏäççōñyí èḏāyā” āyæ áóéāóóēāí,

"Èéäé ÒÁ çéé yáààèä óðèàèáí áóóàñáí" áyæ òàééáàðèàñáí í ù yáò àðáááçé òyâeyëëí yðð ÷°ë°°í òyçààðèèæ, ñyðâççé÷ééí yðð ÷°ë°°í à òàèèñáí òyðyá è äyý. Ýí y áçíí yñ áè, ñyðâççé÷ééí óóáüä, Ì í í áí èä òyâeyë ì yáyyëëéí yðð ÷°ë°°í áàéòâçé, òààèòòàé áàéääá äyñýí äçáí yèòyá òçðñýí .

Ö.Ñí , èì àà, Èéäé ÒÁ-èéí ñóðâàèæèää÷

Ççéé 9: Ýðð áàðèä÷èä í í ö áàéäèçí °äðççäyá Ì Ì Í Í ðÒ-yñ áóñäà òyâeyë ì yáyyëëéí òyðyáñèéí ñóðâàèæèää÷äüä ÓËÖ-çí yýæèð áóñ ÷óóèääí , áóñäà óóðäè, óóèçàèòàà í ðóóèàòüä òí ðèäèí ä.

"Äèí á Èí òàðí yøí è" ò°ðèéí áóñ áàéäóóèèää 7 ñàðçí 2-í ä ì yäyääyè ààðâàæ, "Ýðð áàðèä÷èä 1995 í í çí ö áàéäèçí òóòàé óóóèéí òyâeyë ì yáyyëyèòyè òí èáí í òí é çààèòüä ñáí ààðàéääàð òyððççéyí àøèèèñáí ä áçí yý òàðàì ñàæ áàéí à" äyñýí áèèyý. Ýí y ì yäyääeyðyý áèä øèèääyðèèä óóòàèæ, òàèääèçèéí áóñäà ñóááàð çéé áàèèèääááááá yáóóèèð áí èí ì æèèá í yí ààðóé í èáí òüä Äð°í òèéé°ä÷, ÓËÖ-àñ øààðàñáí þì .

"Ì í ö áàéäèçí òóòàé óóóèéí òyâeyë ì yáyyëyèòyè òí èáí í òí é ççéé çààèð í ü òyò óó÷èðñáí , 1998 í í çí Öyâeyëëí yðð ÷°ë°°í èé òóòàé óóóèü, 2005 í í çí Ì èí í í èéòèéí ðààèí , òàèääèçèéí òóòàé óóóèèñ ààñáí áyæ ççyæ áàéí à. Çàñàèéí ààçàð Ì Ì Í Í ðÒ-ä òàðóó òyí àèð òí àðí í ñí í í ü è÷äyáòyð þì " òyí yýí "Äèí á Èí òàðí yøí è" ÓÁÁ-çí òyðâççí Ö.Í àðáí æàðâàè "á àðèéí ñí í èí "- çí 2008 í í çí 7 ñàðçí 2-í çí áóááàð, ì °í ààðàà °ä°ð í ü Èéäé òàèääèçyá °ñ°í yðèèèèääáááà òyèyá.

7 ñàðçí 1-í èé °ä°ð ççñ÷ áèé áí èñí í í °ðö°è áàéäèçíä øèèääyðèyðòyè òí èáí í òí é Çàñàèéí ààçðçí çéèäyè Ì í í áí èä ççyè áí äèí í èèyðòèééyð yðð ÷°ë°°í, òyâeyëëí yðð ÷°ë°°í yì àð òyáðyá áóéä òàðóóèñáí æèøyý þì .

ÁÓÐÀÃ. ÑÝÒÃ- -È×ÈÉÍ Ì ÝÐÃÝÆÈÈÉÍ ÝÐÕÈÉÍ ÇªÐ×ÈË

Ñýòãìë÷-àèéà ààéð÷- àààøèàð í ù ñìðãììëÿõ, çàí àèðèééÿõ, àí ðí ì æéí ò, ñààòóóèàð, áàðèà÷-èàð, òí ðèð, ýðìì è ì ýí à, àì ù í àñàí à í ù òàèààð çÿðÿ à í èí í òÿéáÿðÿð èéÿðÿã. Ñýòãìë÷-èéí í èéðèÿè, í ýàððììëÿãðÿé òí èáí í òí èáí í ð àèéàí òóøààèðàí ì ýáÿáÿè ààðààð, ì ýáÿÿèÿè °ã°ð°ñ òàðààèçàð í ù Ì í í àí èà òÿâèéí çÿÿáÿè á°ã°ã ýí ý í ù í èí í òì ì í èéà ò°ð°ðããììëäÿã

Ñýòãììë÷-áÿã øàðàèð ààðàì ò ìçììèæ, ìèé àæèèèààààí à í ù ò°í àè°í á°ñ í ðí èòí í, ýí ç áìðÿÿð í °è°èæ áóé í ù Ì í í àí èà òáí çòð àí àèðí é òÿáÿÿð ààèáààèéí í í òí èáí í òì . Óóàèéí òÿãøèèéí òÿí, ýí àèéí èðãÿ ÷ ì ýáÿÿèÿè òóàèóóèàð, í èéðèéí ìèé ÿààèàñ ñòðààèæèàà òèéðÿã ñààà òí òáí ð ìçììèäÿã. Øììð, òàààààèéí ààðàì ò áàèñààð ààèáàà í ù òàðààð áóñ òÿâèÿè ì ýáÿÿèèéí ò°àæèèà òì ì äðÿè ó÷ðóóèæ ààéí à.

"Àèí á Èí òáðí ÿøí è" ò°ðèéí áóñ ààèáóóèèààà Í Í Ò, Í Í Ò-àèéí Òÿâèÿè ì ýáÿÿèèéí áìñèéí ò°ð°èá°ðèéí äÿì æéÿáÿÿð 2005 í í ù 10 ñàðàñ ñýòãììë÷-àèéí ì ýðãæèèéí ýððèéí ç°ð÷-èèà ì í í èòí ðèí à òèéæ ààèáàà àèéÿÿ.

2008 í í à òÿâèÿè ì ýáÿÿèÿè, ñýòãììë÷-àèéí ÿñðÿ 59 ç°ð÷-èè áìðòáÿáñÿí í ù òìðìì ì í ù òòí é òàðüòóóèàðàà 22 òí òèí èäèí í ð èèìì ààéí à. Ààðèí ààðàì ò øàðàèðàà °ðð°ðãìéí òóèà çàðèì ñýòãììë÷- °ððèéí ò í ù òóðàé ì ýáÿÿèÿèáìé ààèóá òì ñáÿã. 2008 í í à 12 ñýòãììë÷- èéí òì ñÿèð ààðàñàí òì .

Àèáàí òóøààèðí óóà ñýòãììë÷-àèéà ñìðãììëÿè ààðàì òèàð, ÿò ñòðààèæèàà èè÷-èÿòèéà àèáàààð, ì ýáÿÿèÿè °ã°ð°ñ òàðààèçàæ ààèáàà í ù ì í í àí èí ì ñýòãììë÷-àèéí ììðáÿÿ àèàèììëÿõ ÿàòàà òóèààð÷- áóé àí è áÿððøÿÿè ààéí à.

2008 í í à ñýòãììë÷-àèéí ýððèéí àí ð àòðàñàí ç°ð÷-èè áìðòáÿáàæÿÿ.

Ìì ì:

- Àèà ýððóÿí à òàèàñàí 6
- Ñìðãììëÿñÿí, ààðàì òàèàñàí, àèáàí òóøààèðàí áóóáàæ çàí àñàí óòñààð 19
- Çàí àèðèééñÿí 19
- Ì ýáÿÿèÿè °ã°ð°ñ òàðààèçàñàí, òóðàè òóàèààí ààñ ò°ñ°í 13
- Ñýòãììë÷-àèéà í èí ù °í í ° àí ðí ì æèéí í 7
- Èðáÿí èé òÿðÿ ìì ñáÿí øàèàñàí 2
- Àæèí ì áàààæ òÿðÿñÿèà òàèàñàí 2
- Í óóò ÿò ñòðààèæèàà èè÷-èÿòèéà àèáààñàí 5
- Í èéðèÿè, í ýàððììëÿã, ÒÌ Ò-èéà òí ðèàèí ñí í, ÿñáÿè òí ðèàèí óóà çààñàí 2
- Øì÷-í èé ààèáóóèèààà àóóàñàí 2
- Áÿð áìèèéí òì ì èéà ààðàì òàèàñàí 1

2008 í í à ñýòãììë÷-àèéí ÿñðÿ ç°ð÷-èèéí 60 óóàèéà ò°ðèéí àèáàí òóøààèðàí ìèéèæÿÿ. Ìì ì ÿñ àí èí í í òÿðÿ í ù ò°èá°ðð ì àòàðèàèààñ àí èæ ìì ñÿíÿí ààéí à.

Óáí çòð, ñýòãììë÷-èéí ì ýðãæèèéí ìèé àæèèèààààí à ñààà òí òáí ð ó÷ðóóèàðóá òóóèèàð òí ðèàèí ñí í òÿâèé ÷ Ì í í àí èà òÿááÿÿð í ù ìèé÷-èÿòãìé ààèáàà òì .

Áayí -ª èàèé àéí àèéí Èðayàèéí Ò°ë°°ëª-àèéí ÓòðèÙí Õyðàììyà-àèéí 2008 í í Ù 12 àóààð ñàðÙí 24-í èé °àðèéí óòðàèààí ààð í èí í í èèðèéí ðààèí , òàèààèçèéí ñàèààðÙí Òí ÷°ë°èéí àñóóàèÙà òyèyèòyí í èí í í èèðèéí òyâeyè ì yâyyèèèéí òyðyàñèèéí òyâèéí çèé àèèèèààààà àèààààóóèàòàà òçðàyñyí yðð òyì æyyí èé áóñ øèèàayð ààðààñí Ùà "Àèí á Èí òàðí yðí è" áóðóóøàà. Yí y øèèàayð í ù Õyâeyè ì yâyyèèèéí yðð ÷°ë°°í èé òóóàé àí èí í Í Í ðÒ-èéí òóóàé òóóèèèá í í òòí é ç°ð-ñ°í çèèayè àí èñí í òóé yðð ççéí çí àyñèyèàçé 2008 í í Ù 128 àóààð òí àòí í èí í òç÷èí àçé àí èàí æ, í ðí í í óðàèéí ðààèí , òàèààèçèéí çèé àèèèèààààí à ò°í àè°í à°°ñ í ðí èòí òàçé áàèòÙà Áayí -ª èàèé àéí àèéí ÈÒÒ-Ùí ààðàà Ò.Áayí , àéí àèéí çàñàà ààðàà Ñ.Òàààè í àðð òàí ààí øààðàèààà òçðàììyà.

Í í í àí èà ñyòàììyè-àèèá yò ñòðààèæàà èè-èyðèèá àèààààð í ù òyâèéí ççyàäyè. Ñyòàììyè-èéí í óóó yò ñòðààèæàà òàí àààèàò yðð òóóèù-èàààààçé. Áí ì àí è ààðààæ áóé òçì ççñ òàí àèéí òçðççí à "Yí y ì yâyyèèèèá òyí °àñ°í áy?" áyæ àñóóàà. Èòyí ò òí òèí èàí èà ñyòàììyè-àèèá òyðyà ççñàyí øàèàò, áàðèà-èàò, òí ðèòí í ð ààèàèèàí ñçðàììyèäyà. Í °í àyð àçèèéí òçí èèá í ù ÷ ààðàí òàèàà. Çí èé òèí ààñ ñyòàììyè-èà yò ñòðààèæàà èè-èyð òí òèí èàí è ààðàà. Àèèyí ò ñyòàììyè- yí y òóóàé ì yâyyèèèèá èè àí èàí òí í ñ yì yyàyà ó-èð òàààí òí òèí èàí è è àçðòàyààæyy.

Ñyòàììyè-àèèá áàéí àà ñçðàììyèæ, çàí àèòèèèèyà í ù àðóèàçé áàèààèà òí ð òðøèàðàé. Bèàí áóyà óòàñààæ ààðàí òèàò í ù yèáyà áàèàà. 2008 í í à èèí òí òèí èàí è 19 àçðòàyàànyí yñ èòyí ò í ù óòààð çàí àèòèèèèæyy. Ààòèí ààðàí òèóóèàðààñ àèààà ó-èð òyà yí y òóóàé í èí í í èèòyà ì yâyyèyðèèá òçñàyààçé.

Í yð ò°ð, àèààð òçí àðyè òí èàí í òí é òóóèèèá àøèàèàæ áóé í ù

Í èí í òèñ í ðí í à òóàù òçí èé í yð ò°ðèèá òàí àààèàò í ù èðàyà òí í ðí í àÙí òyðyà áyæ ççyàyà. Í èí í òèñÙí òyì òyì æyy, yðð ççèayyð "Àçðàyèàèèá yðççàèéí àyì ò òyðyà áyæ ççyð í ù òçí èé í yð ò°ðèèá òàí àààèàòàà í í òÙí øààðàèààààçé áàèààà á°à°à ççyè àí àèí í èèyððèèèyð yðð ÷°ë°°à òyçàààðèàààà ó-ðààñ òçèyýí ç°àø°°ð° àí èí ì ààçé" áyæ ççyàyà. Í èí í òèñ í ðí í à yðççàèéí òóóèèèéí èèí çààèòÙà yðð ì yâyyèòyè àèààí òóøààèòí óóà òçì ççñèéí øççì æèyèèèá òí ðùæ òyçàààðèàò, ì àðàààí Ùà òàñèàí çí àñí í òÙí òóèà áóðóóàààð àøèàèààà. Çí èèá òçèyýí ç°àø°°ðñ°í èé çí àñyí àyyð í èí í òèñÙí øççðççä Çàñàèéí ààçðóóààà òçí èé yððèèá òyçàààðèàòààà yðççàèéí øèèòayè òçèyýèäyòyñ òçàayèçyðèèá ç°àè°ñ°í .

2008 í í Ù ÒÈÒ-Ùí ñí í áóóèù, òççí èé ààðàà ò°à°°, í ðí í í óòàààñ í yð ò°ð, àèààð òçí òyè òí èàí í òí é ì àðàààí Ù òóóàé àí èí í í ì yâyyèyè èðñyí þì . Yáayyð í ù àçàà ñí í áóóèèéí ò°èà°ðò ì àðàðèàèòàé òí èàí í òí é, í àí , í yð àyàøèà-èéí í yð ò°ðà òàèàñàí òóóàé ì àðàààí áàèá. Ààí òòàí æèøyy áóðàààè, Õyí òèé àéí àèéí "Õyí òèéí ì yâyy" ñí í èí Ù 11 ñàðÙí 27 òí í ò àóàààðò ààðñàí "Í ÀÓÍ -Ùí ñàèààð òí ðí í í Ù àèòççä ñí àòóó áàèæyy" ì ààððèàè í èèòèyàànyí áàéí à. Õyí òèé àéí àèéí ò°àèéí ñí í áóóèèéí òí èðí àð àèèèèàæ áàèèàí Í ÀÓÍ -Ùí àèòççí Á.Áààðàð, Æ.Áàààà í àð òóóàéí ñí í èí Ù yððèyà- Á.Áàòòyòyàèéí yñðyà í yð ò°ð áóòààñàí òyì yýí Õyí òèé àéí àèéí ñòí áóí àÙí øççòyà èðàyí èé í yòyì æèyè ààðààæyy. Òóóàéí ñí í èí ò°èà°ðò ì àðàðèàèÙí çí yà 220 ì yí ààí ò°àð°à ààñàí àà àí ì àí è ì yàççèyà-èà 2 ñày ò°àð°à í yòyì æèèæyy. Øççòèéí øèèàayðyyð ñí í èí Ù ðàààèòèà 200 ì yí ààí ò°àð°àèéí òí ðàóóèù í í í ñí í áàéí à.

Í aí æé àæáóóèèääúí nóáàèáááááð 2007 í í á í ýð ò°ð, àèääð òçí àòyè òí éáí í òí é 33 öýðyá øèèääýðëýæýý. ÷çí èé òí ÷ð í ú ò°á°° í ðí í í òòáàð ààðñàí áàéí à. Í ýöyí æëyá÷èéí 38,4 óóàèéá ÓÈÕ-úí àèøççí, ò°ðèéí àèááí òóøààèòàí, çòðáááí óóàèéá áóó÷èä, çèäñýí í ú ýí àèéí èðäyá áàéí à.

Èðäyí èé öyðàèéí á°í á°æ 9.6 óóáüá öyáeyè ì ýáyyèèèéí öyðyáñyè ýèæ, 69.7 óóáüá áóðóóðàæýý. Öýðàèéí 12.1 óóáüá í ýöyí æëyá÷, ÒÌ Ò ýáeyð÷, 9.1 óóáüá áí ì áí è ì ýäççëyá÷ í ýöyí æëyèýý òàðñàí áàéí à.

Áóñäúí í ýð ò°ðèéá áóðáàñàí áyò ì àòáðèàèúí áñ í ú °á°ð òóòì úí ñí í éí ä í èéðèyááæýý.

Öyáeyè ì ýáyyèèèéí öyðyáñeyýð òçáyyñýí í ýð ò°ð áóðáááñàí áyò ì àòáðèàèúí ñyáàèéá àá÷ ççáyè, 9,1 óóáü í ú í éí í í èéðèéí ñàí àà çí áí í ñí í, 27,3 óóáü í ú ò°ðèéí áàèáóóèèääúí áóðóóðàé çéè àæèèèááááà øççì æèñýí, 63,6 óóáü í ú °í á°ð àèááí òóøààèòì ú óóàèéí àì üäðàèúí òóóàé áàéá.

Í èéð öýðàèéí í ýöyí æëyèèéí òí òèðèúí öyì æýyá àá÷ ççáyè, äyyá öyì æýý í ú Òðàí ñ áàí éí ú í ýöyí æèñýí 100 ñàý ò°áð°á áàèñí ààñ øççòèéí øèèääýðyýð í í ááóóèñàí òí ðáóóèèéí äyyá öyì æýý 5 ñàý ò°áð°á áàéí à.

"Öýðäççí" ñí í éí 2007 í í ú 10 ñàðúí áóááàðòàà "Ì °°á° áààðáà áyðèéí òí ðèí í ä áàéí à" áyñýí ì àòáðèàè í èéðyèæ, 1998 í í ú Ì áðèéí àèéí Í èèì í ú í ì °í á°í ì áàèèüð, áàðòàí áààðáà Æ. Í °í óááòúí ýðççè ì ýí àèéí áàèáàè í í òòí é, áyðòyy áàèááà òóðàé áé÷æýý. Áààðáà í ýð ò°ð°° ñýðäyýðèèá òçñýæ, ñí í éí í ñ 8 ñàý ò°áð°á í ýöyí æèñýí áàéí à. 2007 í í ú 11 ñàðúí 28-í á áí èñí í ×éí áyèòyè äççðàèéí øççò Èðäyí èé óóóèéí 21.2, 497, 511.1, 57.1, 119.2, 120.3 çààèòüá çí áyñèýí, áààðáúí í ýð ò°ðèéá ñýðäyýí, ñí í éí üá 5 ñàý ò°áð°á°ð òí ðàí òí ð òèèääýðëýñýí áàéí à. Ðáààèòè 2008 í í ú 3 ñàðúí 27-í á í èéñèyèèéí øççòyá ááááí çààèñàí áí éí á÷, áí òàí øàòì ú øççòèéí øèèääýðèèá öyáyyð í ú çèäyýæýý.

2008 í í ú 6 ñàðúí 12-í á áí èñí í Áyyá øççòèéí óóðèààð "° á°ðòàí áàéí ñí í éí "-ú ýððèyá÷ Á.Æaàçàí ñçðýí àèéí yñðyá èðäyí èé öyðàèéá öyðyáñyòäçé áí éáí ñí í þì . Í aí æé óóóèü÷ Á.Ááááàðçç òççí èé °í á°°è°á÷°ð àæèèèñàí áèèýý.

Á.Æaàçàí ñçðýí ñí í éí ú òí í 2007 í í ú 4 ñàðúí 11-ðð "Áí éí áñðí èúí áàðáà, òí òúí ì ýð í àð ÷àèéí òàé ò°ð°èá°ðèéá ýçýðòèèèæýý" áyñýí í èéðèyè áé÷æýý. Òççí áyy Çàñàèéí áàçðúí áð°í òèé áí éí áñðí èúí ñòðáóóèèéí "÷àèéí òàé" ò°ð°èá°ðèéá àèááí òóøààèòì óóá ýðð ì ýáeyý àøèàèáí °ðñá°° öyðyáæççèæ áóé, àéí áàð òóðøèááà, ÷áááàð áçðèè °ðð áóñàà òçí ñí èé çéèääýð, çéè÷èèäyýí èé ÷èèyèèéí éí ì í áí èóä áàèðáà áàðáà í àð óóàèéí àøèá ñí í èðòèí í äyyáççð òàáüñàí òóóàé øççì æèèæýý. Ýí ý ì àòáðèàè òí æèì í ú "Í èéáì èéí òí èü" ñí í éí á "° á°ðòàí áàéí áàðáà í àð ÷àèéí òàèááàð óóàèéí òàà óí ááá ñyèáyæýý" í ýððyè öyáeyáñýí áàéí à.

2008 í í ú 1 ñàðúí 20-í á Áðáàèóýýð ñóì úí çàñàà áàðáà Ò.Áí í ÷èäáí ðæ í ýð ò°ð°° ñýðäyýèáyðyýð èðäyí èé øóááí áàð í ýöyí æeyè áàðáàæýý. Í °í í í ú 3 ñàðúí 20-í á áí èñí í øççò òóðàè Á.Æaàçàí ñçðýí á áóðóóðáñàí áàéí à. ° á°ðòàí áàé àéí àèéí áàáæ çààèáàð øàòì ú øççò òóðàèáááí 4 ñàðúí 30-í á áí èæ, áí òàí øàòì ú øççòèéí øèèääýðèèá öyáyyð áàðàèñàí áàéí à. ÷çí ýyñ áááí à 2008 í í ú í ýá ñàðä ° á°ðòàí áàé àéí àèéí Áí éí áñðí è,

nî ùëúí ààçðúí ààðàà Ò.Ì °í òæàðààé òàààààà òàí ààí àí ì àí è ààðààæýý. ° à°ðòàí ààé àéí ààð àí òàí òàðí ù òççðèéí òóðàèèààí àí èñí í ù ì àðàààð Ò.Ì °í òæàðààé yðççàèéí òýðyá ççñáyí , ° à°ðòàí ààéí òàààààèéí ààçàð Á.Æààçàí ñçðýí á ñyæèàðí yðð òí í òí í ààéòààæ yòyèñýí þì . Òàààààèéí ààçàð °í í ° í ù Á.Æààçàí ñçðýí á òççð ç è òçí àyòàyñýí òàèòààí ààð í yá òí í í á òí ðüæýý. Òççí èé yðççàèéí òýðàèéá ì °ðä°í ààéòààð yàòàà òýðyáñyòàç è àí èáí ñí í þì .

Ö°à°° í ðí í í òàààð öyâeyë ì yáyyëèèéí yðð ÷°ë°°í èé òóðàé àóðààð ÷ òýðyáàçé. Ì èí èé àé÷ñýí í èéðeyëä 3 óààà èðáyí èé òýðyá, 1 óààà yðççàèéí òýðyá ççñáyæ, çàñàà çàòèðààà, òççð òàààààèéí ààçðóóá í èééyí í àì ààðàòààð "òààñàé"-ààæ ààéñàí þì . "Áèí á Èí òàðí yðí è" ò°ðèéí áóñ ààéáóóèèààúí òóóèù÷ í èí í óààààèéí òççð òóðàé, òàààààèéí ì °ðä°í ààéòààèòàà Òèààí àààòàð òí òí í ñ °ðñàèéí çàðàèààð èðæ, °í ã°ë°ë ççççèæ ààéñàí í ù í àààà òðàí çí ðèà °àà°à ààéñàí . Öyðyá àyyðyy áçàà òyáí èé áóðóóðàé çéèèèéí òóðàé ì yáyæ ààéñàí . Òàðèí í èí ù í çáyí àyyð èé ààéñàí ççèèèèà òààñàí àyyð áóóèàñí ùòàà ò°ë°° àé áóðóóðàí àí èñí í þì .

° à°ðòàí ààé àéí àèéí òççð òàð òààààí ùà çí yí ì °í °ð àyí ñèyò ÷ààààðàçé í ù Áyyá òççðèéí òèèààyðyyð í í ðèí ààñí í . Í àì àèà òàì àààèæ, ì èí èé ì yðáyæèèéí yððèéí ò°ë°° òyí òyæ ààéñàí

òçí ççñò òàèàðòàè èèyðòèèèèù.

Á. Æààçàí ñçðýí , "Çóóí Ù ì yáyy" ñí í èí Ù ñóðààèèæèèà÷

Ö°ðèéí àéáàí òààà÷, àéáàí òóðààèòàí , yðð ààðèà÷èà Ì í í àí è Òèñúí Ì í ànyí òóóèù, ñí ùðòí í ààðàèñàí , í yáyyí í ðñí í í èí í óèñúí àyðyy òyèyèòyyðèèá òyèáyðyèòàçé òýðyáæççèyð ççðyá òçèyýáyá. Ñyðàççè÷èà í èí í í èéðèéí °í í °ñ ì yáyyèyè òóàéóóèæ, àí èí àñðóóèæ, òçáyýáyá àèéyý. Òàðàì ñàèòàé í ù, 2008 í í ä ñyðàççè÷áyá ì yáyyèyè °à°ð°ñ òàðààèçñàí 13 òí òèí èáí è áçððáyáàæýý.

Çàñàà ò°ð í ù èðáyí àyy çéé÷èèæ, òyáí èéðyy yððèèá àyyáyèäyá àðà÷èèñàí í èéáyí ä ò°ðèéí ààéáóóèèààúí ì yáyyèyè, çéè àæèèèàààà, ààðèí ò àé÷èà í yyèòòyè, èðáyáyá òçðóyyí æòyè ààéò ù ñòí é. Ì í í àí è Òèñàà èðáyí èé ì yáyyèyè àààð yððèèá çí òèòóóèñàí òóóèù ààéðàçé ÷ èðáyá Ì í ànyí Òóóèèàð í èáí ààñí í ì yáyyèyè òàéò, òçèyýí àààð, í èæ àààð, òçáyýòyðyy yáèyò ò÷èðòàé àèéyý.